

Оксана ГУРАНИЧ,
голова Закарпатського облас-
ного відділення Всеукраїн-
ського жіночого товариства
імені Олени Теліги

РОЛЬ ЖІНОЧИХ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВПРОВАДЖЕННІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Напередодні і під час нових виборів до Верховної Ради та органів місцевого самоврядування питання представництва жінок у владі набуло особливої актуальності.

Починаючи з 1993 року і до парламентських виборів та виборів до органів місцевого самоврядування 2002 року в Закарпатській області було зареєстровано 18 жіночих громадських організацій, діяльність яких розповсюджувалася на територію області і які мали не менше трьох своїх осередків у районах і містах. Отже, напередодні виборів у регіоні було щонайменше 150 жінок-активісток неурядових жіночих організацій, гідних на рівні з чоловіками посісти відповідне місце в органах місцевого самоврядування і брати участь у розбудові Української держави.

Натомість, за результатами виборів 2002 року, лише 5 жінок (або 6%) обрано депутатами обласної ради; 2 жінки (або 11%) стали головами районних рад. Найвище ж представництво жінок – 50 осіб, або 16%, – виявилось серед голів сільських/селищних рад. Таким чином, на місцевому рівні, як і на загальнодержавному, спостерігалася гендерна піраміда – що нижчий щабель управління, то більша частка жінок.

Однією з причин такого далекого від паритету представництва жінок на ключових посадах в органах місцевого самоврядування області є безпорадність і бездіяльність регіональних жіночих громадських організацій щодо впровадження тендерної рівності. Ці організації, нібито різноманітні за напрямками своєї

діяльності і за партійною приналежністю, не виконують основного завдання, яке мали б реалізовувати жінки в українському суспільстві аж до досягнення нею рівного з чоловіками становища шляхом збільшення кількості жінок, відповідальних за прийняття рішень. Саме тому, що в українському суспільстві не існує фактичної гендерної рівності, нам і потрібні справжні громадські організації.

Діяльність будь-якого об'єднання громадян регламентується статутом організації, в якому і закладається її мета й основні завдання. Проаналізувавши мету діяльності 23-х жіночих громадських організацій зареєстрованих наразі Закарпатським обласним управлінням юстиції, приходимо до висновку, що жіночий рух, спрямований на рівновартісну участь жінок у творенні національної культури та їхню свідому відповідальність, на рівних з чоловіками, за сучасне і майбутнє України, в регіоні майже повністю відсутній уже на етапі формування основних засад діяльності.

Насамперед привертає увагу той факт, що у статутах 17-ти із 23-ти вищезгаданих жіночих громадських організацій задекларовано, що метою їхньої діяльності є захист прав та інтересів жінок. Тобто, у статутах не йдеться ні про об'єднання жінок для відродження демократичного жіночого руху (Закарпатське обласне відділення Союзу Українок), ні про продовження прогресивних традицій українського організованого жіночого руху (Закарпатське обласне відділення Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги), а лише про захист соціальних, економічних, творчих, науково-культурних та інших інтересів жінок, зазвичай, членів організації.

Якщо говорити про традиції жіночих організацій в Україні, то їхня діяльність полягала не в тому, щоб відділяти свої, власне жіночі, інтереси від інтересів решти суспільства. Ще в ті часи, коли релігійні рухи заміняли існування політичних партій, українські жінки підтри-

мували ті з них, котрі боронили інтереси нації в цілому. Яскраве свідчення тому — діяльність Гальшки Гулевичівни, Ілони Зрінї та інших яскравих постатей з історичного минулого. Ця ж думка пронизує діяльність зачинательки організованого жіночого руху в Україні новітнього часу Наталії Кобринської, яка зазначала, що передові ідеї в суспільстві виникають у невеликої частини суспільства, потім поширюються на все суспільство. Отже, обов'язок жінок — не тільки підхоплювати, а й виробляти ці передові ідеї, які йдуть на користь усьому суспільству, а не тільки жінкам. [2] Саме тому вона започаткувала жіночий альманах «Перший вінок», створила Товариство руських жінок. Слід пам'ятати, що питання про здобуття жінками вищої освіти було лише одним з успішних результатів усієї плідної діяльності Товариства руських жінок. Воно, як і пізніше організовані перші дитячі садки, не витіснило всієї іншої роботи, насамперед щодо усвідомлення жінками необхідності бути громадянками, українками і працювати на користь свого народу.

Жінки періоду УНР так само не уявляли своєї діяльності поза користі для всього суспільства. Так діяли, зокрема, Софія Русова, Мілена Рудницька, Надія Суровцова, Марія Грушевська та інші. Цю ж лінію продовжили жінки пізнішого періоду, зокрема Олена Теліга. Вона була яскравою прибічницею соціального партнерства чоловіків і жінок, виступала за те, щоб чоловіки і жінки були партнерами у житті. Тепер це називається гендерним підходом, але він завжди був характерною ознакою діяльності кращих жінок і українського жіночого руху в цілому.

Як відомо, в громадські організації йдуть найактивніші, найсвідоміші громадяни. Тому дуже непокоїть той факт, що задекларована мета діяльності переважної більшості сьогочасних жіночих неурядових організацій області наперед формує пасивну позицію цих об'єднань, спрямовану переважно на захист.

Метою діяльності лише однієї з вищезазначених організацій є продовження прогресивних традицій укра-

їнського організованого жіночого руху, спрямованого на утвердження у суспільстві тендерної справедливості, здобуття жінками фактичної рівноправності, досягнення ними рівних можливостей для самореалізації в суспільстві. Діяльність же переважної більшості жіночих неурядових громадських організацій не пов'язана з питанням забезпечення жінкам рівних з чоловіками прав і можливостей шляхом впровадження тендерної рівності у суспільстві. Вони, ці організації, є жіночими лише за статтю своїх членкинь. За метою діяльності ці організації є благодійними, просвітницькими, професійними, національними тощо. Саме тому сучасний жіночий рух в області перебуває в стані анабіозу, його діяльність практично безрезультативна – адже потенціал жіночих організацій розпорошений на дії, котрі не мають нічого спільного з проблемою досягнення жінками фактичної рівності.

У процесі гендерно-рольової соціалізації все ще відбувається орієнтація жінок на сім'ю та сімейні цінності, а орієнтація чоловіків – на суспільну активність. Тому діяльність жіночих громадських організацій має бути перш за все спрямована на просвітницьку роботу серед жінок, на усвідомлення ними необхідності своєї участі у творенні національної культури.

Ще один тип жіночих громадських організацій – це так зване «жіноче крило» політичної партії, жіноча громадська організація, до якої входять жінки – члени однієї партії. Якщо створення молодіжних громадських організацій під егідою політичної партії можна зрозуміти як підготовку кадрового резерву, виховання послідовників певних політичних ідей серед молоді, то створення «жіночого крила» політичної партії у формі жіночої громадської організації виглядає, м'яко кажучи, недоречним і неприродним.

Створення жіночих громадських організацій за партійною приналежністю – «приманка», розрахована на те, що жінки-виборці проголосують за таку «свідому» політичну партію, яка створює жіночу громадську організацію для сприяння вирішенню жіночих проблем і

захисту жінок. Насправді ж вирішуються суто партійні питання – збільшення електорату.

Тому жіночі громадські організації не повинні мати жодного політичного спрямування, оскільки питання досягнення жінками фактичної рівності з чоловіками має цікавити і об'єднувати всіх свідомих українських жінок, незважаючи на партійну приналежність.

Жодною політичною партією на минулих парламентських виборах у своїх передвиборних платформах не було сформульовано стратегії і механізму впровадження гендерної рівності. Якщо у передвиборних обіцянках і згадувалися жіночі питання, то в контексті знову ж таки захисту, а не забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків. Черговий раз відбулася спекуляція навколо жіночих питань і використання жінок у політичних цілях на користь чоловіків.

Доречно буде нагадати, що УРП «Собор» була єдиною партією, яка відгукнулася на звернення учасниць II Всеукраїнського конгресу жінок до лідерів політичних партій і блоків, де вказувалося на необхідність встановлення 30-відсоткової квоти для жінок у партійних виборчих списках. Ця партія не тільки задекларувала у своєму статуті квоту для жінок у виборчому списку, а й дотрималася цієї квоти.

Це був надзвичайно важливий сигнал у суспільному житті України, адже саме таким чином жінки добилися успіху в сусідній Польщі, де завдяки квотам у партійних списках, які добровільно ввели партії, у Польський сейм і сенат вперше пройшло 20 відсотків жінок.

Введення 20-відсоткової квоти для жінок у партійному списку УРП «Собор» не було випадковістю, оскільки однією з тих, хто стояв біля витоків утворення цієї партії, була голова жіночої громадської організації – Всеукраїнського жіночого товариства імені Олени Теліги пані Оля Кобець, яка брала активну участь у створенні програми партії.

Зважаючи на все зазначено та за умови дійсного прагнення реальних змін, які поліпшили б життя як усієї нації, так і жінок зокрема, маємо усвідомити — жінки з громадських організації повинні активно йти в політику.

Література

1. *Мілена Рудницька*. Статті, листи, документи.— Львів, 1998.— С. 111—113.
2. *Наталія Кобринська*. Вибрані твори.— К., 1958.— С. 318—319.
3. *Олена Теліга*. О, Краю мій...— К., 1999.— С. 85—97.
4. *Людмила Кочевська*. Нам далі йти дорогою одною.— К., 2003.

Oksana GURANYCH

Transcarpathian Regional Branch
of the Olena Teliga All-Ukrainian
Women's Society, Uzhgorod,
Ukraine

THE ROLE OF WOMEN'S NGOS IN ENSURING GENDER EQUALITY IN THE REGIONS OF UKRAINE

Annotation

The National Council of Women of Ukraine, formed in 1999, became a part of the International Women's Council. This way the Ukrainian Women's movement attained direct access to the international arena and ensured a tight relationship between the international women's movement and its main ideas, in particular the idea of parity democracy, gender equality and justice. The old values of the women's movement in the new conditions of historical development received a new life and support from international women's movement. This became the reason for appearance of a series of all-Ukrainian and international women's organizations, as well as local and regional ones.

Before the 2002 election campaign there were 18 female NGOs functioning in the Transcarpathian region, and we

had hoped that this quantitative success would transform into a qualitative one. Unfortunately, this has not happened. Just as before, the representation of the women in the regional administration is really low.

One of the reasons for the far from equal women's representation is the fact that the region's female NGOs lay the basic stress upon defending the rights and interests of women, not upon the role of a woman in Ukrainian society. Besides that, the goals of these organizations are humanitarian, professional, and national, and in most cases they are not connected to the question of ensuring equal rights and opportunities for men and women. Another factor that had a negative impact on the results of the elections was the speculation around the women's questions and the use of women for political purposes through women's NGOs created under the aegis of political parties.